

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegovačko-neretvanska županija/kanton

OPĆINA PROZOR-RAMA

Služba za razvoj, poduzetništvo, obrt i financije

Prozor-Rama, Kralja Tomislava bb, tel./fax.: +387 36 771 912; 771 342; e-mail: razvoj@prozor-rama.org

INFORMACIJA O STANJU GOSPODARSTVA I OBLASTI
ZAPOŠLJAVANJA
U OPĆINI PROZOR-RAMA

Prozor-Rama, 22.06. 2018.godine

Sadržaj

I. UVOD.....	3
II. PREGLED I STANJE PO POJEDINIM POKAZATELJIMA	3
1. Broj i struktura poslovnih subjekata na području općine Prozor-Rama iz Registra izdanih i upisanih Rješenja/Odobrenja za osnivanje radnji ili obavljanje različitih djelatnosti za pravne i fizičke osobe 2017.g.....	3
2. Tržište radne snage.....	5
3. Prosječna neto plaća.....	6
4. Umirovljenici.....	6
5. Vanjskotrgovinska razmjena.....	7
6. Prometna infrastruktura.....	7
7. Razina razvijenosti.....	8
III. AKTIVNOSTI, MJERE I PROJEKTI ZA POBOLJŠANJE STANJA U OBLASTI GOSPODARSTVA U OPĆINI PROZOR – RAMA.....	8
1. Strateški projekti i razvojni program na razini općine Prozor – Rama	8
2. Provedbeni projekti i razvojni programi	8
3. Projekti, programi i provedbene aktivnosti za naredni period	10
IV. ZAKLJUČAK.....	11

I. UVOD

Informacija o stanju gospodarstva, zaposlenosti i nezaposlenosti u općini Prozor-Rama, analizira strukturu poslovnih subjekata (pravne i fizičke osobe), razvrstanih po djelatnostima.

Analiza socioekonomskih pokazatelja (tržište radne snage, prosječna neto plaća, vrste i broj isplaćenih mirovina, vanjsko trgovinska razmjena) temelj su za dobivanje značajnog podatka o stupnju razvijenosti općine Prozor-Rama u Hercegovačko-Neretvanskoj županiji i Federaciji BiH.

II. PREGLED STANJA PO POJEDINIM POKAZATELJIMA

1. Broj i struktura poslovnih subjekata na području općine Prozor-Rama iz Registara izdanih i upisanih Rješenja/Odobrenja za osnivanje radnji ili obavljanje različitih djelatnosti za pravne i fizičke osobe u 2017. god.

Rješenja/Odobrenja za osnivanje radnji ili obavljanje različitih djelatnosti posjeduje 179 fizičkih osoba osoba u osnovnom i dopunskom zanimanju od čega je:

- 28 trgovinskih radnji
- 35 ugostiteljskih radnji
- 88 obrta i srodnih djelatnosti kao osnovno zanimanje, od kojih su 33 poljoprivredne djelatnosti
- 28 obrta i srodnih djelatnosti koje se vode kao dopunskih djelatnosti.

75 Rješenja/Odobrenja za vršenje prijevoza stvari i roba za osobne potrebe fizičkih osoba u okviru prethodno registrirane djelatnosti (trgovina, ugostiteljstvo, obrt i srodne djelatnosti, poljoprivredi ili na temelju upisa u Registar poljoprivrednih gospodarstava ili klijenata).

87 pravnih osoba upisanih u Registar Rješenja/Odobrenja za rad o ispunjavanju uvjeta za obavljanje djelatnosti ili po dostavljenoj obavijesti o početku obavljanja djelatnosti na području Općine.

Na području naše Općine, obavlja se značajan broj djelatnosti kao što su: priređivanje igara na sreću, pilane, sportske/zdravstvene/ određene turističke i ugostiteljske djelatnosti, autoškole, različite udruge i dr.. za koje Općine ne izdaju odobrenja za rad iz razloga što isključiva nadležnost nad istima pripada nadležnim županijskim i federalnim ministarstvima.

Tablica:1 Tabelarni pregled obrta i srodnih djelatnosti kako se vode u registru izdanih odobrenja (fizičke osobe) općine Prozor-Rama na dan 31.12.2017:

Vrste registriranih obrta i srodnih djelatnosti:

Red.br.	Vrsta	Osnovno zanimanje	Dopunsko zanimanje	Tradicijski stari obrt	UKUPNO
1	Frizerski saloni	1	0	7	8
2	Krojačka radnja	1	0	2 (1+1)	3
3	Kemijska čistiona	1	0	0	1
4	Staklorezačka radnja	1	0	0	1
5	Zidarsko-fasaderska djelatnost	7	0	0	7
6	Internet klub	1	0	0	1

7	Autolimarska radnja	2	0	0	2
8	Vulkanizerska radnja	3	1	0	4
9	Računovodstveno programiranje	1	4	0	5
10	Kamenorezačka djelatnost	1	0	1	2
11	Bravarska radnja	3	0	0	3
12	Građevinsko uslužna djelatnost	3	0	0	3
13	Proizvodnja proizvoda od plastike	1	0	0	1
14	Pekarske radnje	4	0	0	4
15	Instalaterska djelatnost	1	0	0	1
16	Završni građevinski radovi	1	0	0	1
17	Poljoprivredne djelatnosti	32	5	0	37
18	Proizvodnja rakije	1	0	0	1
19	Autoprijevoznicičke djelatnosti	5	1	0	6
20	Taksi služba	4	0	0	4
21	Foto video	0	1	0	1
22	Elektroinstalater	0	1	0	1
23	Optika	0	1	0	1
24	Urarsko-zlatarsko-filigranska	0	1	0	1
25	Solarne elektrane	0	8	0	8
26	Popravak komunikacijske opreme	0	1	0	1
27	Vjetroelektrana	0	1	0	1
28	Pržionica kave	0	1	0	1
29	Površinska obrada i presvlačenje	0	0	1	1
30	Frizerski i drugi tretmani za uljepšavanje	0	0	1	1
31	Proizvodnja brava i okova	0	0	1	1
32	Izrada putnih i ručnih torbi i sl.	0	0	1 (dop)	1
33	Proizvodnja namještaja i proizvoda od drva	0	0	2	2
	UKUPNO	74	26	(14+2) 16	116
	Ukupno sa uključenim tradicijskim	88	28		116

Izvor podataka: Registar izdanih odobrenja općine Prozor-Rama.

Služba za Razvoj, poduzetništvo, obrt i financije kontinuirano provodi aktivnosti u svezi kontrole rada gospodarskih subjekata tj. usklađivanja stvarnog stanja na terenu s stanjem u registru izdanih

odobrenja i vrši odjave po službenoj dužnosti gospodarskih subjekata koji duže vrijeme ne obavljaju djelatnost sukladno izdanom odobrenju.

Do značajnijih promjena u broju registriranih poslovnih subjekata (fizičke osobe) došlo je u razdoblju 2012.-2017. godine, kada je odjavljeno ukupno 372 poslovna subjekta, uglavnom po službenoj dužnosti, jer su isti postojali samo fiktivno (imali registraciju), a duže vrijeme na terenu ne obavljaju nikakvu djelatnost.

Tablica 2: Pregled odjavljenih poslovnih subjekata (fizičkih osoba) u razdoblju 2012.-2017.

Godine obrade podataka	Trgovina po zahtjevu/ službeno		Ugostiteljstvo po zahtjevu/službeno		Obrt i srodna djelatnost po zahtjevu/službeno		Obrt i srodna djelatnost po zahtjevu/službeno		Ukupno po zahtjevu/službeno	
2012	3	7	11	15	11	6	6	5	31	33
2013	3	25	5	18	6	38	2	5	16	86
2014	5	0	5	1	O+P po zaht. 7		O+P služ. 62		17	63
2015	1	10	11	5	O+P po zaht. 6		O+P služ. 9		18	24
2016	0	1	6	3	O+P po zaht. 6		O+P služ. 9		12	13
2017	4	2	5	3	O+P po zah. 10		O+P služ. 35		19	40
Ukupno	16	45	43	45	90		133		113	259

Od podataka o stanju i korištenju energije iz obnovljivih izvora (male hidroelektrane, sunčeva energija, energija vjetra) izgrađenih ili u fazi izgradnje (poslovnih subjekata) na prostoru naše Općine, od kojih neki posluju kao d.o.o. a neki kao obrt, važni za ovu informaciju su:

- dodijeljeno je sedam (7) koncesija za korištenje voda, vodotoka rijeka u našoj Općini za izgradnju malih hidroelektrana od čega su tri (3) u proizvodnom procesu el. energije, a preostale četiri (4) su u različitim postupcima ishoda potrebitih suglasnosti i dozvola.,
- Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede HNŽ-a, je nakon provedenog postupka dodjele koncesije za korištenje voda, vodotoka rijeke Rama i javnog vodnog dobra za proizvodnju električne energije, izgradnjom 5 (pet) MHE u nizu potpisalo Ugovor o dodjeli predmetne koncesije sa poduzećem Ecco-Crima d.o.o. Lug.,
- dvanaest (12) solarnih elektrana je već u proizvodnom procesu električne energije od čega su četiri (4) instalirane snage oko 150 kW, a devet (9) instalirane snage oko 23 kW.,
- jedna (1) solarna elektrane je u završnoj fazi izgradnje, instalirane snage oko 23 kW.,
- izgrađeno je pet (5) postrojenja za pretvaranje pogonske snage vjetra u električnu energiju, pojedinačne instalirane snage do 23 kW na lokalitetu Proslapska planina.

2.Tržište radne snage

Praćenje zaposlenosti od strane zavoda za statistiku FBiH vodi se, iz godine u godinu, po različitim metodologijama, zato se dolje prikazani podatci trebaju uzeti s velikom rezervom te se podatak o stvarnom broju uposlenih treba posebno izračunavati na osnovu svih dostupnih izvješća.

Tablica broj 3: Pregled prosječne zaposlenosti i prosječne evidentirane nezaposlenosti:

Godina	Prosjeak evidentirane zaposlenosti (stat. bilteni)	Prosjeak zaposlenosti po izračunu	Prosjeak evidentirane nezaposlenosti
2017	1173	1320	1964
2016	1184	1330	1952
2015	1166	1310	1981
2014	1153	1290	1990
2013	1051	1269	1917

Izvor podataka : Služba za zapošljavanje HNŽ/K,-statistički bilteni i izvješća*.

Tablica broj 4: Procjena ukupnog broja stanovništva, radno sposobnog, aktivnog stanovništva i stupanj zaposlenosti i nezaposlenosti u Federaciji BiH, HNŽ/K i općini Prozor-Rama u 2017.

Općina	Stanovništvo	Zaposlenost	Nezaposlenost	Radno sposobno stanovništvo	Radna snaga	Stupanj zaposlenosti i % ²	Stupanj nezaposlen/radna snaga. %
Federacija BiH	2.201.193	467.894	357.971	1.550.130	825.865	53,3	43,3
Ukupno HNŽ/K	218.473	48.459	32.282	150.555	80.741	53,6	40,0
Prozor-Rama	13.747	1.173	1.964	9.764	3.136	12,0	62,6

Izvor podataka : Služba za zapošljavanje HNŽ/K

3. Prosječna neto plaća

Tablica broj 5: Prosječna neto plaća u 2017. godini

Općina	Prosječna neto plaća u KM	FBiH = 100
Prozor-Rama	883	103

Obrada podataka :Federalni zavod za programiranje razvoja

4. Umirovljenici

Tablica broj 6: Broj umirovljenika i iznos sredstava za mirovine u 2017. godine

Naziv općine	Vrste mirovine						Ukupno	
	Starosne		Invalidske		Obiteljske			
	Ukupno		Ukupno		Ukupno			
	Broj	Iznos	Broj	Iznos	Broj	Iznos	Broj	Iznos
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Prozor-Rama	657	257.849.00	204	60.465.00	451	124.877.00	1.312	443.191.00

Izvor podataka : Federalni Zavod za mirovinsko i invalidsko osiguranje

Tablica broj 7: Prosječna isplaćena mirovina u 2017. godini

Naziv općine	Broj zaposl. na 1 umirovljenika	Ukupna prosječna mirovina KM	Prosječna starosna mirovina KM	Prosječna invalidska mirovina KM	Prosječna obiteljska mirovina KM
Prozor-Rama	0,9	337,80	392,46	296,39	276,89

Obrada podataka :Federalni zavod za programiranje razvoja

5. Vanjskotrgovinska razmjena

Za ostale analize mogu biti korisni podatci o izvozu i uvozu općine Prozor – Rama:

Tablica broj 8: Vanjskotrgovinska razmjena u F BiH općine Prozor-Rama za 2017. god.

Općina	Izvoz u KM 2017	Učešće u izvozu 2017	Uvoz u KM I-XII-2017	Učešće u uvozu 2017	Pokrivenost uvoza izvozom%	Saldo robne razmjene KM
Prozor-Rama	7.135.576	0,10%	3.855.325	0,03%	185,08	3.280.250

Obrada podataka :Federalni zavod za programiranje razvoja

6. Prometna infrastruktura

Tablica broj 9: Prometna infrastruktura općine Prozor-Rama u 2017.god.

Naziv općine	Površina u km ²	Magistralni putovi	Regionalni putovi	Ukupno Magistralni + Regionalni	Lokalni putovi
Prozor-Rama	477	53	51	104	371

Izvor podataka : Federalni Zavod za statistiku

Obrada podataka : Federalni Zavod za programiranje razvoja

7. Razina razvijenosti

Tablica broj 10: Stupanj razvijenosti općine Prozor-Rama u 2017. godini

Općina Prozor- Rama/ godina	Stupanj zaposl. u %	Stupanj nezap. u %	Broj učen. OŠ+ SŠ na 1000 stan	Porezni prihodi po glavi stanovn ika	Odsut stan. %	Federacija BiH = 100					Indeks razvije nosti
						Stupanj zap.	Stupanj nez.	Broj učeni ka na 1000 st	Porezni prih. po gl. st.	Odsut. stanov	
2015.	7,5	62,9	98	64	-21,6	39,0	64,4	82,0	51,3	59,7	59,3
2016.	12,2	62,6	102	84	-29,7	41,6	60,4	83,0	53,6	51,8	58,1
2017.	12,0	62,6	100	60	-30,4	39,8	55,6	82,4	59,7	49,4	57,4

Obrada podataka : Federalni Zavod za programiranje razvoja.

Na temelju indeksa razvijenosti, izvršeno je rangiranje razvijenosti lokalnih zajednica pri čemu su korištene dvije granične vrijednosti:

- Izrazito nerazvijene općine koje imaju indekse razvijenosti ispod 50% prosjeka F BiH.
- Nedovoljno su razvijene općine koje imaju indeks razvijenosti između 50% i 75% prosjeka F BiH.

Općina Prozor – Rama sa indeksom razvijenosti (57,41) ubraja se u red nedovoljno razvijenih Općina u F BiH s općinama iz okruženja: (Bugojno 66,8; Kupres 58,2; Jajce 56,1...). Ovdje treba uzeti u obzir činjenicu da metodologija prikupljanja statističkih podataka nije usklađena sa stvarnim stanjima, posebno u oblasti zaposlenosti i u oblasti bruto društvenog proizvoda, što iskrivljuje i sliku o razvijenosti.

Napominjemo da se vrijednosti proizvodnje koje ostvaruju poslovni subjekti koji imaju proizvodnju u općini Prozor –Rama a sjedište izvan općine Prozor –Rama, pripisuju mjestima gdje imaju sjedište, a ne Prozoru – Rami u kojoj ostvaruju proizvodnju. Radi se o značajnim vrijednostima, posebno u proizvodnji električne energije. U slučaju prikazivanja ove proizvodnje po mjestu stvarnog ostvarivanja proizvodnje, pokazatelji za općinu Prozor – Rama bili bi daleko povoljniji.

III. AKTIVNOSTI, MJERE I PROJEKTI ZA POBOLJŠANJE STANJA U OBLASTI GOSPODARSTVA U OPĆINI PROZOR - RAMA

Zbog ukupnog stanja u oblasti zaposlenosti i zapošljavanja kao i nekih njegovih trendova rasta u negativnom smislu, općina Prozor-Rama, kroz različite mjere i provedbene aktivnosti, nastoji pomoći malim i srednjim gospodarskim subjektima, prije svega zadržati postojeći broj uposlenih i poboljšati uvjete za nova zapošljavanja.

Izdvajaju se vlastita proračunska sredstva (programi poticajnih mjera u gospodarstvu i poljoprivredi, kapitalna ulaganja, edukacija i dr.), traži se i koristi sudjelovanje viših razina vlasti te domaćih i inozemnih ulagača.

Općina Prozor-Rama, kroz realizaciju utvrđenih strateških projekata, razvojnih programa i mjera na ključnim područjima (od čega su neki u fazi realizacije a neki u pripremi) očekuje značajniji razvitak gospodarskog sektora u narednom periodu i otvaranje novih radnih mjesta.

1. Strateški projekti i razvojni programi na razini općine Prozor - Rama:

- Realizacija Strategije razvoja općine Prozor-Rama 2011.-2020. godine,
- Prostorni Plan općine Prozor-Rama 2010.-2020.,
- O.V. Prozor-Rama je usvojilo prijedlog Odluke o izmjenama i dopunama Regulacijskog Plana centar Prozor 2015-2020. god.,
- U postupku donošenja je Regulacijski Plan za Ščit i Pograđe, (usvojen prednacrt)
- Lokalni akcijski plan zaštite okoliša općine Prozor-Rama (LEAP).
- Izgradnja infrastrukture (putovi, vodovod, rasvjeta) u funkciji razvoja poslovne infrastrukture,
- Poticajne mjere za investitore i poslodavce koji svojim programima i aktivnostima doprinose povećanju broja uposlenih na području općine "Program poticaja za zapošljavanje".

U okviru ove mjere potaknuto je zapošljavanje i u javnom i u realnom sektoru. Sveukupan broj novouposlenih u javnom i realnom sektoru 01.10.2008. – 31.12.2017 je 374 osobe, od čega 135 u javnom sektoru a 239 u realnom sektoru. Od uposlenih u realnom sektoru njih 200 je uposleno kroz Program poticaja za zapošljavanje.

2. Provedbeni projekti i razvojni programi u Prozoru – Rami u tijeku:

- Realizacija velikog projekta: „Izgradnja vodovoda za naselja obodom Ramskog jezera, rekonstrukcija i izgradnja gradske vodovodne i kanalizacijske mreže”:
  - završena je izgradnja vodovoda za naselja oko Ramskog jezera,
  - završena je izgradnja vodovoda za naselja Gmići, Borovnica i Paljike,
  - potpisan je ugovor za izgradnju vodovoda za naselja Ometala, Lapsunj, Šlimac, Družinovići i zamjena transportnog azbestnocementnog cjevovoda Krča-Međugorje,
  - potpisan je ugovor za rekonstrukciju crpne stanice Krupić, klornu stanicu Krča i nadzor za upravljački sustav SCADA,
  - završena je izgradnja-vodovoda naselja Gračac,

- urađena je projektna dokumentacija vodosnabdijevanje Uzdola, gornjeg i donjeg Luga, naselja Hudutsko i prigradsko naselje Naukovići.
- izgradnja vodovoda za Periće i Duge je dijelom završen, urađen bazen i mreža za Periće a ostaje za izgraditi transportni vod Perići-bazen Duge.
- radi se i na izgradnji suvremenog pročistača otpadnih voda, izgradnja puta kao prilaza budućem pročistaču, (u tijeku je natječaj- tender završen- napravljena rang lista-traži se zatvaranje financijske konstrukcije.
- Nastavljaju se projekti izgradnje putne infrastrukture:
  - Realizacija projekata izgradnje i rekonstrukcije lokalnih putova i cesta. U izgradnji ili pripremi za izgradnju je veliki broj lokalnih putnih pravaca.
  - Za dio puta R418 dionica Prozor – Varvara obavljani razgovori sa Ministrom prometa i veza HNŽ/K, dogovoreno sudjelovanje Općine sa 30% potrebnih sredstava. Čeka se Ugovor za Nadzor.
  - Vršiti se ili se priprema rekonstrukcija nekoliko gradskih ulica.
  - Završeno je uređenje suvremenog kružnog toka na južnom ulazu u Prozor (urađen 2016 godine zajedničkim sredstvima proračuna općine Prozor – Rama i Uprave za ceste FBiH).
- Nastavlja se izgradnja objekata od kapitalnog značaja:
  - Nastavlja se izgradnja Doma za starije i nemoćne osobe,
  - Nastavlja se izgradnja zgrade Općine,
  - Nastavlja se izgradnja Gradske mrtvačnice
  - Nastavlja se izgradnja gradske Zelene tržnice,
  - Završeno je uređenje novoizgrađene zgrade za srednjoškolska zanimanja,
- Realiziraju se projekti iz oblasti zaštite i uređenja okoliša:
  - Traži se poništenje okolišnog dopuštenja za rad HE Rama, zbog neprihvatanja projekata zaštite i uređenja okoliša koji su trebali biti sastavni dio okolišnog dopuštenja,
  - Provedba lokalnog ekološkog akcijskog plana (LEAP)
  - Provedba Programa „Prošireno prikupljanje otpada”, (završena I faza)
  - Urađen Projekt zatvaranja i sanacije općinske deponije “Duška kosa”
  - Urađen Glavni projekt izgradnje sortirnice otpada i reciklažnog dvorišta, u pripremi tender,
  - Priprema se nova Odluka o zaštiti izvorišta „Vrelo Krupić” temeljem novog Elaborata,
- Realiziraju se projekti iz oblasti poljoprivrede, turizma i industrije:
  - Provedba Programa poticaja za zapošljavanje,
  - Projekti razvoja poljoprivrede: potpore animalnoj proizvodnji, potpore biljnoj proizvodnji, potpore pojedinačnim i udruženim poljoprivrednicima, organiziranje Sajma Dani šljive, ostale potpore,
  - Projekti edukacije po raznim temama,
  - Projekti razvoja turizma - završena implementacija: Projekti prekogranične suradnje “ Od jezera do jezera” i “Staza Gospi Sinjskoj”, projekti potpore ostalim turističkim aktivnostima (putem Mjesnih zajednica, i sl.)
  - Arheološka istraživanja lokaliteta Gradac – Ljubunci – Uzdol, sa ciljem očuvanja i vrednovanja povijesne baštine i sa ciljem korištenja u turističke svrhe. Općina Prozor – Rama je uz suglasnost Zavoda za zaštitu kulturno povijesnog naslijeđa, do sada provela dvije faze istražnih radova na arheološkom nalazištu Gradac kod Ljubunaca - Uzdola,
  - Sudjelovanje u projektu: Razvoj turizma na tri jezera

U projekt uključene općine Posušje, Prozor – Rama i Jablanica. Nositelj projekta je udruga LINK Mostar. Projekt je vrijedan 192.567,00 KM, a financiranje je predviđeno iz sredstava GIZ-a 80%, a ostatak od 20% financiraju tri uključene općine,

- Jačanje kapaciteta Agencije za lokalni razvitak općine Prozor – Rama
- Aktivnosti na aktiviranju postojećih tvorničkih kapaciteta kroz pregovore sa zainteresiranim ulagačima,
- Zajedničke aktivnosti i inicijative Vijeća za konkurentnost općina: Prozor– Rama, Konjic, i Jablanica oko poticanja poljoprivrede te malog i srednjeg poduzetništva i sa razine Hercegovačko neretvanske županije/ kantona.

3. Projekti, programi i provedbene aktivnosti za naredni period:

- Nastavak realizacije svih ranije započetih projekata
- Nastavak pripreme i provedbe projekata i mjera (iz strateških dokumenata), kroz rad općinske Agencije za lokalni razvoj
- Kreiranje i realizacija novih infrastrukturnih projekata koji će popraviti uvjete za poduzetničke projekte i popravljati opći izgled i ugled Prozora - Rame
- Pribavljanje sredstava kroz sudske sporove kojima je cilj pravičnije uvažavanje općine Prozor – Rama i poštivanje zakonskih propisa,
- Davanje potpore razvojnim projektima lokalnih poduzetnika i projektima drugih potencijalnih investitora sa ciljem povećanog zapošljavanja u općini Prozor – Rama,
- Nastavak potpore pojedinačnim i udruženim poljoprivrednicima,
- Nastavak aktivnosti na promociji općine Prozor – Rama sa povoljnim poslovnim okruženjem,
- Nastavak aktivnosti na uređenju poslovnih zona i zona turizma,
- Nastavak aktivnosti na arheološkim istraživanjima na lokalitetu Gradac kod Ljubunaca-Uzdola, kao i na ostalim lokalitetima na području Općine, sa ciljem očuvanja povijesne baštine i korištenja u turističke svrhe,
- Nastavak suradnje sa gradovima prijateljima, sa susjednim i drugim općinama, kako bi se kreirali i provodili zajednički projekti,
- Nastavak suradnje sa višim razinama vlasti, sa domaćim i međunarodnim tijelima, organizacijama i institucijama, sa ciljem kreiranja i provođenja novih razvojnih projekata.

IV. ZAKLJUČAK

Stanje u oblasti gospodarstva i zapošljavanja u općini Prozor – Rama ne može se smatrati pozitivnim. Ipak, tijekom godina ne dolazi ni do negativnih trendova u razvoju, što bi se moglo očekivati obzirom na loše uvjete poslovanja koji su karakteristični za Bosnu i Hercegovinu kao jednu od najlošije rangiranih europskih zemalja po mnogim pokazateljima, posebno po lakoći poslovanja kao indikatoru koji objektivno mjeri aspekte poslovne regulative za domaća preduzeća, po kojemu je BiH posljednja od europskih zemalja.

Imajući u vidu da gospodarski razvoj u velikoj mjeri zavisi od razvoja malih i srednjih poduzeća, realizacijom planiranih razvojnih projekata, programa i provedbenih aktivnih mjera, omogućit će se :

- razvoj ruralnih područja i poboljšanje životnih uvjeta na selu,
- poboljšanje uvjeta za jačanje konkurentne sposobnosti i razvoj postojećih i otvaranje novih malih i srednjih poduzeća
- povećanje zaposlenosti kroz jačanje postojećih i otvaranje novih malih i srednjih poduzeća
- smanjenje dugoročne i strukturne nezaposlenosti

Svi navedeni programi, projekti i mjere koji su u tijeku realizacije i koji se planiraju realizirati usklađeni su sa Strategijom razvoja općine Prozor – Rama 2011. – 2020. godina.

Za uspješnu realizaciju započetih i pokretanje novih projekata potrebna je potpora od svih sudionika javnog života u općini Prozor – Rama, pa i svih žitelja ove općine. Ovo posebno dolazi do izražaja sagledavanjem statusa koji Bosna i Hercegovina ima u svijetu, te je nedostatke na razini države potrebno nadomjestiti većim angažmanom na lokalnoj razini.

Služba za razvoj, poduzetništvo, obrt i financije
Josip Juričić, Šef Službe